

1. Textul dialogat. Dialogul ca mijloc de caracterizare indirectă a personajului. Vorbirea directă	5
2. Fonetica	11
3. Vocabularul. Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului	13
4. Vocabularul. Categorii semantice	15
5. Textul dialogat. Dialogul ca mijloc de caracterizare indirectă a personajului. Vorbirea directă	17
6. Textul narativ	19
7. Verbul (1)	21
8. Verbul (2)	23
9. Opera epică. Momentele subiectului	25
10. Opera epică. Narațiunea. Momentele subiectului. Verbul	27
11. Substantivul. Articolul. Prepoziția (1)	29
12. Substantivul. Articolul. Prepoziția (2)	31
13. Opera epică. Autor-narator-personaj. Substantivul. Articolul. Prepoziția (3)	33
14. Opera epică. Autor-narator-personaj. Substantivul. Articolul. Prepoziția (2)	35
15. Fabula	37
16. Fabula. Antiteza (1)	39
17. Pronumele personal. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv (1)	41
18. Pronumele personal. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv (2)	43
19. Numeralul cardinal. Numeralul ordinal	45
20. Fabula. Antiteza. Pronumele personal. Pronumele personal de politețe. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Numeralul (1)	47
21. Fabula. Antiteza. Pronumele personal. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Numeralul (2)	49
22. Opera lirică	51
23. Adjectivul (1)	53
24. Adjectivul (2)	55
25. Opera lirică. Adjectivul. Gradele de comparație ale adjectivelor	57
26. Textul descriptiv. Tabloul literar	59
27. Textul descriptiv. Portretul literar	61
28. Textul descriptiv. Tabloul literar. Adjectivul. Gradele de comparație ale adjectivului	63
29. Textul descriptiv. Portretul literar. Adjectivul. Gradele de comparație ale adjectivului	65
30. Doina populară (1)	67
31. Doina populară (2)	69
32. Adverbul. Gradele de comparație ale adverbului. Interjecția	71
33. Doina populară. Adverbul. Interjecția (1)	73
34. Doina populară. Adverbul. Interjecția (2)	75
35. Conjuncția. Sintaxa frazelor	77
36. Pastelul (1)	79
37. Pastelul (2)	81

Evaluare inițială 1	5
Evaluare inițială 2	7
1. Textul dialogat. Dialogul ca mijloc de caracterizare indirectă a personajului. Vorbirea directă Vorbirea indirectă	9
2. Fonetica	11
3. Vocabularul. Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului.....	13
4. Vocabularul. Categorii semantice.....	15
5. Textul dialogat. Dialogul ca mijloc de caracterizare indirectă a personajului. Vorbirea directă Vorbirea indirectă. Fonetică. Vocabular.....	17
6. Textul narativ	19
7. Verbul (1)	21
8. Verbul (2)	23
9. Opera epică. Momentele subiectului	25
10. Opera epică. Narațiunea. Momentele subiectului. Verbul	27
11. Substantivul. Articolul. Prepoziția (1).....	29
12. Substantivul. Articolul. Prepoziția (2).....	31
13. Opera epică. Autor - narator - personaj. Substantivul. Articolul. Prepoziția (1)	33
14. Opera epică. Autor - narator - personaj. Substantivul. Articolul. Prepoziția (2)	35
15. Fabula. Antiteza (1)	37
16. Fabula. Antiteza (2)	39
17 Pronumele personal. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv (1)	41
18. Pronumele personal. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv (2)	43
19. Numeralul cardinal. Numeralul ordinal	45
20. Fabula. Antiteza. Pronumele personal. Pronumele personal de politețe. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Numeralul (1)	47
21. Fabula. Antiteza. Pronumele personal. Pronumele și adjectivul pronominal posesiv. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ. Numeralul (2)	49
22. Opera lirică	51
23. Adjectivul (1).....	53
24. Adjectivul (2).....	55
25. Opera lirică. Adjectivul. Gradele de comparație ale adjectivelor.....	57
26 Textul descriptiv. Tabloul literar	59
27. Textul descriptiv. Portretul literar	61
28. Textul descriptiv. Tabloul literar. Adjectivul. Gradele de comparație ale adjectivului	63
29. Textul descriptiv. Portretul literar. Adjectivul. Gradele de comparație ale adjectivului	65
30. Doina populară (1)	67
31. Doina populară (2)	69
32. Adverbul. Gradele de comparație ale adverbului. Interjecția	71
33. Doina populară. Adverbul. Interjecția (1)	73
34. Doina populară. Adverbul. Interjecția (2)	75
35. Conjuncția. Sintaxa frazei	77
36. Pastelul (1)	79
37. Pastelul (2)	81

38. Predicatul	83
39. Subiectul	85
40. Pastelul. Subiectul. Predicatul (1)	87
41. Pastelul. Subiectul. Predicatul (2)	89
42. Scrisoarea. Anunțul	91
43. Atributul substantival. Atributul adjectival. Atributul pronominal. Atributul adverbial. Atributul verbal	93
44. Complementul direct. Complementul indirect. Complementele circumstanțiale	95
45. Complementul direct. Complementul indirect.	97
45. Anunțul. Atributul.....	99
46. Știrea. Complementul direct. Complementul indirect. Complementele circumstanțiale	101
Lucrare scrisă la limba și literatura română - semestrul I	103
Lucrare scrisă la limba și literatura română - semestrul I	105
Lucrare scrisă la limba și literatura română - semestrul al II-lea	107
Lucrare scrisă la limba și literatura română - semestrul al II-lea	109

Textul dialogat. Dialogul ca mijloc de caracterizare indirectă a personajului. Vorbirea directă. Vorbirea indirectă

Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă cerințele:

Dan o ocoli pe Maria, tăcut, respectându-i visarea. Se simțea în formă. Chiar grăbi pasul și-i ajunse din urmă pe Lucia și pe Ionel. [...]

— Zău, Lucia... reluă Ionel. M-au trecut nădușelile tot gândindu-mă la eventualitatea asta, și altă soluție nu există! E inutil să-ți mai bați și tu capul. Absolut totul e pentru această soluție!

— Cu Victor ai discutat? întrebă Lucia îngrijorată.

— Am discutat, răspunse Ionel fără ezitare. Am vrut să vorbesc mai întâi cu tine, dar nu știu cum s-a făcut...

— Nu trebuie să te scuzi. Spune mai bine ce crede Victor. Sau vrei să-l întreb eu...?

— Nu-i nevoie, Lucia. Victor are aceeași părere. Mi-a dat imediat dreptate...

— Și eu cred că e singura soluție, Ionel. Cu cât mă gândesc, cu atât mă conving mai tare. Ai dreptate! Numai despărțindu-ne în două grupuri putem asigura succesul expediției sau, în cel mai rău caz, întoarcerea tuturor acasă. Zău, Ionel! Meriți toate felicitările...

— Lasă, Lucia... se apără Ionel. Nu e cazul să faci caz de ideea asta. Oricine putea s-o descopere. În clipa de față, ideea nu mai este a mea. E a noastră, a tuturor:

— Totuși...

— Nu. Lucia! Spuse Ionel sentențios. E ideea tuturor, așa cum aparatele au devenit ale noastre, ale tuturor. Gata! Mai bine să ne gândim la alte probleme, încă nerezolvate. Cum să facem cu alegerea conducătorului expediției?

— Ca să fiu sinceră, îi mărturisii Lucia, m-am gândit foarte mult la Victor.

— Eu mă gândeam că șeful expediției trebuie să fie... cineva cu preocupări științifice, cu...

— Exact! Întări Lucia. Și în plus, Victor are darul de a convinge și de a te face să te simți așa cum ești...

Dar acum mă gândesc că ai putea să fii și tu. Ideea asta a ta e extraordinară... Zău, Ionel! Acum mi se pare simplă: în loc de un grup, două: unul în peșteră, altul în afară; legătură permanentă prin telegraf... [...] Uite chiar acum mă duc să vorbesc cu Victor. [...]

În câteva minute îl ajunse pe Victor. [...]

— [...] Ce-ați zice dacă l-aș propune pe Ionel șeful expediției? [...]

— [...] Ionel e încă un copil. Copilul mamei...

— Eu cred că am putea să-l alegem șef... ca o răsplată, ca o încercare, ca o recunoaștere, termină ea într-o suflare. [...] Lucia încetini anume pasul pentru a-i da a înțelege lui Victor că i-a spus tot ceea ce avea să-i spună. [...]

Victor îl ajunse pe Ursu. [...]

Se opriă amândoi și abia atunci Ursu dădu frâu liber mâniei care clocotea în el:

— Cum poți să tolerezi asta? E o mișelie!

— Nu știu, Ursule, dar nu vreau să greșesc. Poate că Ionel crede sincer că e ideea lui...

— Ionel!! Își reluă Ursu atacul. O mie de frunze dac-ai amesteca, și printre ele șase de-ale noastre, Ionel ți le-ar alege în trei secunde. Știi tu bine ce crede... Știi tu ce vrea...

— Ursule! Ce se poate întâmpla cu cineva care ajunge conducător, fără să merite? Eu cred că sunt două posibilități...

— Una singură! se opuse Ursu. Să fie aruncat jos!

— Ce rău îmi pare că nu te-ai liniștit! spuse Victor cu toată sinceritatea. Mi-ai fost de mare folos.

— Nu pot, Victor, dar... uite! Îți jur că o să încerc.

— Ți-am spus că sunt două posibilități, Ursule. Poate chiar trei: ori va ajunge să merite cu adevărat conducerea... ori își va da seama că n-o merită... ori vor înțelege alții că n-o merită.. Uite ce cred eu!... Ionel ține morțiș să fie ales conducătorul expediției. Poate că asta îi va prinde bine, poate că-l va schimba, cum crede Lucia. De unde știm noi că șefia asta, pe care o dorește atâta, nu-l va deschide, nu-l va încălzi, nu-l va apropia de noi?... S-ar putea să fie și pe dos... dar eu cred că orice s-ar întâmpla, va fi spre binele tuturor, nu numai al lui Ionel. Acum înțelegi?

(Constantin Chiriță, **Cireșarii**)

1. Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

A/ F Prin dialog se schimbă informații între emițător și receptor.

A/ F În fragmentul citat, modul dominant de expunere este dialogul.

A/ F Cele cinci personaje care apar în fragment au aceeași vârstă, fiind prieteni.

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

• Personajele din text au plecat:

a) într-o excursie; b) în vizită; c) într-o expediție.

• În textul citat există:

a) un dialog între Lucia și Ionel;

b) două secvențe de dialog între personaje diferite;

c) trei dialoguri distincte.

3. Numește personajele care iau parte la dialog.

4. Transformă vorbirea directă, din replicile subliniate, în vorbire indirectă:

5. Explică rolul utilizării semnelor de punctuație din replicile:

„— Cum poți să tolerezi asta? E o mișelie!

— Nu știu, Ursule, dar nu vreau să greșesc. Poate că Ionel crede sincer că e ideea lui...”

6. Rezumă, în 4-5 rânduri, fragmentul citat.

7. Identifică trei trăsături ale personajului Ionel ce reies din dialogul cu Lucia.

8. Precizează două trăsături ale personajului Ionel care se deduc din dialogul lui Victor cu Ursu.

9. Identifică trei trăsături ale personajului Victor, așa cum reies din dialogul acestuia cu Lucia și cu Ursu.

Realizează, în 10-15 rânduri, o compunere în care să caracterizezi, la alegere, unul dintre personajele Ionel sau Victor.

În elaborarea compunerii, vei urmări: • să prezinți patru trăsături ale personajului; • să ilustrezi trăsăturile prin exemple adecvate selectate din fragmentul citat; • să ai în vedere structura unei astfel de compuneri; • să te încadrezi în limitele de spațiu indicate.

Respect pentru oameni și cărți

Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă cerințele:

Niciunul dintre ei nu mai văzuse așa ceva vreodată. Se distrau de minune. Era mai ceva ca la un spectacol de pantomimă, cu o singură diferență: în fața lor, în sala de clasă, ședea o enormă bombă umană care putea să explodeze în orice clipă și să facă bucați pe cineva. Ochii copiilor se lipiseră, fascinați, de directoare.

— Nu-mi plac puii de om, zicea ea. Puii de om nu ar trebui să se facă văzuți. Ar trebui ținuti în cutii, ca nasturii și agrafele. Nu pot să pricep nici să mă tai de ce le ia atâta vreme copiilor să crească. Eu bănuiesc c-o fac intenționat.

Un alt copilăș, din primul rând, foarte curajos spuse cu voce tare:

— Dar sigur ați fost și dumneavoastră un pui de om la un moment dat, nu-i așa, domnișoară Trunchbull?

— Ba n-am fost niciodată mică, izbucni ea. Am fost mare toată viața și nu văd de ce alții n-ar putea fi la fel.

— Dar trebuie să fi fost odată bebeluș, zise băiatul.

— Eu! Bebeluș! Cum îndrăznești să insinuezi așa ceva? Ce obraznic! Câtă insolență ordinară! Cum te numești, băiete? Ridică-te în picioare când vorbesc cu tine!

Copilul se ridică.

— Mă numesc Eric Ink, d-ră Trunchbull, zise el.

— Eric cum?

— Ink, zise băiatul. [...]

— Foarte bine, zise Trunchbull. Oi fi tu Cerneală, băiete, dar să știi că nu ești deloc una permanentă. [...]

— Nu înțeleg ce îmi cereți să vă spun cum se scrie?

— Cum se scrie ceva, idiotule! Îți cer să-mi spui cum se scrie cuvântul „ceva”.

— C... V... A..., zise Eric, grăbindu-se.

— Îți mai dau o șansă.

— Ah, știu, zise Eric, are un E în el... C... V... E... A. E ușor.

Eric privi înfricoșat acest monstru. [...]

— Nu se scrie C... V... E... A ȘI NICI C...H... E... V... A..., ah, știu! Sigur se scrie C... E... E... V... A.

(Roald Dahl, **Matilda**)

1. Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

A/ F În cuvântul „ești” există un diftong.

A/ F Cuvântul „picioare” conține un triftong.

A/ F Cuvântul „vreodată” are patru silabe.

A/ F În cuvântul „băiatul” există un hiat.

A/ F Cuvântul „cheme” are 5 litere și 4 sunete.

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

• Există diftong în toate cuvintele din seria:

a) ochii, putea, ea, zicea, dumneavoastră;

b) ei, trebui, crească, băiatul, Cerneală;

c) era, ședea, directoare, cutii, tai.

• Cuvântul „explodeze” are:

a) 9 litere, 10 sunete;

b) 9 litere, 9 sunete;

c) 9 litere, 8 sunete.

• Cuvântul „niciodată” are:

a) 9 litere, 8 sunete;

b) 9 litere, 9 sunete;

c) 9 litere, 7 sunete.

3. Transcrie din text:

- trei cuvinte care să conțină diftongi diferiți:

- trei cuvinte care să conțină vocale în hiat:

4. Extrage din text câte trei cuvinte:

- monosilabice: _____

- bisilabice: _____

- trisilabice: _____

5. Identifică, în text, două cuvinte scrise diferit, dar care să conțină diftongul „ia”.

6. Desparte în silabe cuvintele/ structurile:

imediat _____

dintre _____

vreodată _____

directoarea _____

nu-mi plac puii _____

monstru _____

nasturii _____

agrafele _____

dumneavoastră _____

obraznic _____

7. Precizează numărul de litere și de sunete din cuvintele:

niciunul _____

era _____

ochii _____

ceva _____

orice _____

picioare _____

acest _____

faci _____

explodeze _____

cineva _____

8. Completează tabelul:

9. Subliniază forma corectă:

• greșală/ greșeală

• ușă/ ușe

• ghips/ gips

• oă/ oje

Cuvânt	Vocale	Semivocale	Consoane
zicea			
ea			
enormă			
picioarele			
foarte			

• sandvici/ sendviș

• sarma/ sarmală

• sanda/ sandală

• seringă/ seringă

• mănușă/ mănușă

• mănăstire/ mănăstire

Scrive o compunere în care să povestești, în 10-15 rânduri, o greșală de scriere care a provocat o neînțelegere.

În elaborarea compunerii, vei urmări:

- să prezinți indici spațiali și temporali;
- să respecti ordinea cronologică a întâmplării;
- să ai în vedere structura unei astfel de compuneri;
- să te încadrezi în limitele de spațiu indicate

Respect pentru oameni și cărți

Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă cerințele:

TOAMNĂ! Pădurea fumegă. Negurile se lasă perdeluind zărilor. Paserile se rotesc în înalt, se deșiră, iar se strâng și iar se răresc, apoi își aleg călăuzele, le pun în frunte, și-n vârful de săgeată călătoresc. Se ridică stolul sus-sus, pe apa albastră a cerului, și lin, ca împinse de un dor tainic, vâslesc, se șterg din zarea plaiurilor noastre. Se duc!

În nopțile reci de toamnă văzduhul parcă freamătă. O lume ciudată pare că prinde ființă sub stele; noiane de fruze desprinse pare că sunt purtate de vânturi; umbre se strecoară rătăcite; țipete răsar și se sting; chemări de călăuzire umplu largul cuprinsului. Sunt paserile călătoare. Și cu ele parcă iau ceva din sufletul nostru, în ochii lor parcă fură soarele, pe aripile lor parcă duc primăvara.

Un stol de turturele a întârziat. Grăbite, s-au strâns în dimineața aceasta și-n fâlfâirile lor, care se aud ca niște sunete supte ușor dintr-un flaut, pornesc. Întâi o iau pe-aproape de pământ, peste lunci, deasupra rariștilor, printre plopii înalți, ca și cum ar vrea să mai vadă locurile aceste o dată. Apoi fac un ocol mare, de jur împrejurul păduricii, în vreme ce o rază de soare împunge pânza norilor și țivește pe cer o dungă de lumină. Bucuroase, paserile bat din aripi și se hotărăsc. [...] Ajung deasupra râului: un țipăt năbușit. [...] Și-n clipa aceea un bubuit de pușcă clocotește aerul cuprinsurilor [...] o turturică își curmă zborul, își adună apoi puterile, cu cel din urmă fior al vieții, se rotește în două cercuri, se înalță drept, ca o săgeată, în văzduh, spre raza de soare, apoi cade rostogolindu-se în undele râului, care o fură și o poartă mai departe.

Stingherul, soțul, urmărește puțin stolul, apoi se întoarce, caută îngrijat, și, pe apa tulbure, își vede tovarășa. O putere îl ține atunci deasupra vârtoarei, cu ochii nedesprinși de la trupul plâpând și pătat de sânge ce lunecă la vale, de la trupul pe care, în cercuri strânse, îl urmărește mereu.

Și sub cerul în care raza de soare s-a stins, călătoresc trei: stolul care se șterge în zare ca un rămas bun, paserea moartă mănătă de valuri, și porumbelul care se rotește mereu, urmărindu-și soția, ca un simbol al veșnicei iubiri!...

Și-n urma lor toamna cade mai grea.

(Emil Gârleanu, **Nedespărțite!...**)

1. Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

A/ F Sufixe „-ică”, „-aș”, „-el”, „-uț”, „-uleț”, „-iță”, „-uș” sunt diminutive.

A/ F Sufixe „-oi”, „-andru” sunt augmentative.

A/ F Familia lexicală se formează doar din cuvinte derivate.

A/ F Compunerea este mijlocul intern de îmbogățire a vocabularului prin care se formează cuvinte noi, prin alăturarea, contopirea sau abrevierea unor termeni diferiți.

A/ F Un adjectiv poate deveni adverb prin conversiune.

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

• Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului sunt:

- a)** derivarea și compunerea; **b)** derivarea și conversiunea;
c) derivarea, compunerea și conversiunea.

• Cuvântul „rămas bun” din text are forma corectă:

- a)** rămasbun; **b)** rămas-bun; **c)** bun rămas.

• Cuvântul „Toamnă!” de la începutul textului este:

- a)** substantiv; **b)** adverb; **c)** verb.

3. Precizează prin ce mijloc intern de îmbogățire a vocabularului s-au format următoarele cuvinte:

perdeluind _____

desprinse _____

largul _____

turturică _____

împrejur _____

4. Realizează familia lexicală (5 termeni) și câmpul lexical pentru un cuvânt selectat din text.

Familia lexicală	Câmpul lexical

5. Subliniază cu roșu cuvintele compuse din secvența marcată în text.

6. Menționează ce valori morfologice au cuvintele subiniatate și din ce părți de vorbire au provenit.

Cuvântul	Valoare morfologică	A provenit din:
se rotesc <u>în înalt</u>		
<u>lin</u> ... vâslesc		
paserea <u>moartă</u>		
frunze <u>desprinse</u>		
<u>Stingherul</u> , soțul, urmărește stolul		

7. Dă câte trei exemple de cuvinte:

- derivate cu sufixe diminutive: _____
- derivate cu prefix: _____
- compuse prin alăturare: _____
- compuse prin subordonare: _____
- compuse prin abreviere: _____

8. Construiește enunțuri în care să ilustrezi următoarele conversiuni:

- adjectiv să devină substantiv: _____
- adjectiv să devină adverb: _____
- substantiv să devină adverb: _____
- adverb să devină substantiv: _____

9. Subliniază forma corectă:

• înec/ înnec	• înot/ înnot	• înorat/ înnorat
• desfrunzit/ dezfrunzit	• îmbie/ înbie	• rămas bun/ rămas-bun
• bunăvoință/ bună-voință	• bună-credință/ bună credință	• înegrit/ înnegrit
• bine-crescut/ binecrescut	• binecuvântat/ bine-cuvântat	

Scrie o compunere în care să povestești, în 8-10 rânduri, o călătorie de neuitat, în care să folosești cinci cuvinte derivate, compuse și formate prin conversiune.

În elaborarea compunerii, vei urmări:

- să prezinți indici spațiali și temporali;
- să respecti ordinea cronologică a întâmplării;
- să ai în vedere structura unei astfel de compuneri;
- să respecti limita de spațiu precizată.

Respect pentru oameni și cărți

Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă cerințele:

Bună dimineața, iartă-mă că te trezesc la ora asta, trebuie să fie vreo patru, e întuneric beznă, dacă mai vrei să dormi, eu n-am nimic împotriva, nu-ți cer nici măcar să deschizi ochii, darămite să pui de cafea, dormi liniștită și ascultă-mă, aproape că mi-aș dori și eu să ajung la tine, puțin, câteva clipe, să văd orașul împresurat de ceață, ceața aia mincinoasă, verde, galbenă, albastră, dar în definitiv ceață, aceeași ceață ca aici; uite, încet, încep să percep niște lucruri, de pildă de ce nu ar putea trăi Usi, Altfred și Regretel la oraș; gândește-te și tu, e simplu, închipuie-ți cât de buimăciți ar fi de felinare și de panourile publicitare, câtă vreme le-ar lua până să priceapă că toată ceața asta nu-i decât o înșelătorie, că nici vorbă ca bulevardele să fie înțesate de pitici, că la adăpostul aburului colorat nu e nimeni care să jongleze cu picăturile de ploaie, nu, becurile și neonele nu pot face asta, încearcă doar să îi convingi și vei afla cu câtă neîncredere, mirare și tristețe te vor privi, nu, nu vor înțelege niciodată cum o ceață colorată poate fi și altceva decât sălașul unor pitici, e dreptul lor, îți spun, și poate că au dreptate, poate că nu trebuie să fie, cu excepția faptului că eu nu pot opri doresc să fie cu tine, pentru a privi atent la bulevardele adormite și să-l iscodesc acolo, printre care clipeșc luminile de trafic galben imens [...].

(Matei Florian, **Și Hams și Regretel**)

1. Încercuiește litera A (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau F (dacă tu crezi că este falsă).

A/ F Cuvântului mincinoasă, din textul dat, îi corespunde sinonimul înșelătoare.

A/ F Cuvântul buimăciți, din textul dat, este cuvânt arhaic.

A/ F Cuvântul cer este omonim.

A/ F Prin sinonime, antonime și omonime se formează cuvinte noi.

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

• Seria care conține numai sinonime este:

- a) capriciu/ moft, abilitate/ îndemânare, efemer/ etern;
- b) petiție/ cerere, distins/ remarcabil, viciu/ virtute;
- c) vigoare/ energie, falsitate/ duplicitate, ozonat/ oxigenat.

• Seria în care toate cuvintele au omonime este:

- a) toc, roabă, broască, timbru, somn, banc;
- b) dietă, ton, bar, carte, masă, sare;
- c) car, leu, mare, lac, barem, față.

• Seria care cuprinde numai regionalisme este:

- a) barabulă, curechi, dadă, sămădău, sabău, perjă;
- b) dește, gios, frace, pârnaie, curcan, logofăt;
- c) inofensiv, cafea, letopiseț, cușmă, dadă, nărav.

• Seria care cuprinde numai arhaisme este:

- a) aripe, inime, palaturi, curechi, vorbă, mezat;
- b) pre, a îmbla, mezul, stolnic, voievod, logofăt;
- c) păpușoi, cătană, flăcău, bucoavnă, vătaf.

3. Formează perechi de sinonime cu următoarele cuvinte: jignire, distractiv, afront, sobru, străduință, descurcăreț, amuzant, auster, asiduitate, abil.

4. Transcrie, din textul dat, un cuvânt a cărui formă nu corespunde normelor limbii literare.

Alcătuiește un enunț în care acesta să fie folosit cu forma literară.

5. Notează sinonime pentru următoarele cuvinte din text: **încet, să percep, să priceapă, înșelătorie, înțesate, să jongleze.**

6. Indică antonime pentru următoarele cuvinte din text: **întuneric, să deschizi, liniștită.**

7. Subliniază arhaismele și regionalismele din secvențele următoare:

• „După ce au luat Bogdan-vodă domnia, au și triimis pre Tăutul logofătul sol la turci, când au închinat țara la turci. Și așe vorbăscu oamenii, că l-au pus viziriul de au ședzut înaintea viziriului pre măcat, și n-au fost având mestei la nădragi, că, trăgându-i cibotile, numai cu colțuni au fost încălțat. Și dându-i cahfê, nu știu cum o va bè. Și au început a închina: „Să trăiască împăratul și viziriul!”. Și închinând, au sorbit felegeanul, ca altă băutură.”

(Ion Neculce, **O samă de cuvinte**)

• „[...] la Humulești torc și fetele și băieții, și femeile și bărbații, și se fac multe giguri de sumani [...]. Cu asta se hrănesc mai mult humuleștenii, răzăși fără pământuri, și cu negustoria din picioare: vite, cai, porci, oi, brânză, lână, oloi, sare și făină de popușoi; sumane mari, genunchere și sardace, ȋtari, bernevici, cămeșoale, lăicere și scorțuri înflorite.”

(Ion Creangă, **Amintiri din copilărie**)

Explică-le valoarea stilistică.

8. Alcătuiește enunțuri în care să apară omonimele cuvintelor: **cală, vreme, care**. Precizează sensul cuvintelor din textul dat și sensul omonimelor găsite de tine.

9. Construiește enunțuri în care să utilizezi formele: **sau/s-au, sa/s-a, cel/ce-l, deal/de-al**.

Realizează o compunere, de 10-15 rânduri, în care să prezinți o întâmplare petrecută în livadă, într-o zi de toamnă, folosind două perechi de antonime, două cuvinte omonime și un regionalism.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere: • să-i dai un titlu expresiv; • să urmărești succesiunea logică a întâmplărilor; • să ai în vedere structura specifică unei compuneri (introducere, cuprins, încheiere); • să utilizezi două perechi de antonime, două cuvinte omonime și un regionalism; • să respecti limitele de spațiu indicate.

Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă cerințele:

— Asta e culmea!... culmea!... strigă d. Lefter, ștergându-și fruntea de sudoare, pe când madam Popescu, consoarta sa, caută fără preget în toate părțile... Nu e și nu e!...

— Femeie, trebuie să fie-n casă... Dracu n-a venit să le ia!... [...]

Știu unde sunt! Acuma știu!... uf!... le-am găsit! [...] În jacheta mea a cenușie de vară... [...]

— Leftere! Zise femeia punând mâna la sânul stâng, ca și cum ar fi simțit un junghi grozav.

— Ce?

— Am... dat-o.

— Ce ai dat?

— Jacheta! [...]

— Cui?

— N-ai spus tu că n-o mai porți?

— Cui? Cui ai dat-o, nenorocito?

— La o chivută.

— Pentru ce?

— Pe farfurii.

— Când?

— Alaltăieri...

— Alaltăieri!... fără s-o cauți pân buzunare!

— Am căutat-o, răspunde femeia îngrozită de vina ei; nu era nimic.

— Taci! Strigă crunt d. Lefter... Pe câte farfurii ai dat-o?

— Pe zece... Destul m-am tocmnit: n-a vrut să-mi dea o duzină întreagă, răspunde ea fără să mai știe ce spune.

— Unde sunt farfuriile?... Voi să văz farfuriile! Adu farfuriile! Poruncește strașnic d. Lefter. Bravo! Bun gust ai! Zice rânjind sardonice. [...]

— Leftere!

— Așa sunt eu, galant, cocoană! Când am chef, sparg; sparg, cocoană, când am chef, farfurii de câte zece mii de franci una! Sparg, mă-nțelegi, sparg al dracului! [...]

După zece minute, omul [...] intră la bancherul unde au fost depuse biletele en gros.

— Mă rog, unde se-ncasează câștigurile de la loteriile care s-au tras alaltăieri?

— Fondul e depus la casa de depuneri, dar poate cineva să le-ncaseze și prin noi. Aveți vreun bilet câștigător?

— Am... două câștigătoare, răspunde fără afectare d. Popescu, și arată de departe biletele, ținându-le grațios între două degete.

— Sunt câștiguri mari?

— Măricele... Am amândouă câștigurile mari! [...]

— Mă rog, zice d. Lefter cu vorbă răspicată, avem o dată: zero-șapte-zeci-și-șase-de-mii-trei-sute-optzeci-și-patru – Universitatea Constanța.

— Nu răspunse bancherul: una-sută-și-nouă-mii-cincisute-două-zeci.

— Dă-mi voie, nu mă-ncurca: una-sută-și-nouă-mii-cincisute-două-zeci – București-Astronomie.

— Ba, pardon, zice bancherul... București-Astronomie - zero-șapte-zeci-și-șase-de-mii-trei-sute-optzeci-și-patru. [...]

Bancherul le ia: se uită bine la liste, la bilete, la posesorul lor, și zâmbind și el fără afectare, zice d-lui Lefter, care ascultă stupid:

— Uite ce e, stimabile: v-ați înșelat... și iacă de unde provine... Dumneata ai... Ciudat lucru, ce-i drept... Cum s-a-ntâmplat!... Al dracului!... Dumneata ai la una tocmai numărul care a câștigat la cealaltă și...

— Și ... ce?

— ... și viceversa.

(Ion Luca Caragiale, **Două loturi**)

1. Transcrie din text câte două cuvinte:

• cu diftongii: - ea: _____ - ie: _____

• cu vocale în hiat: _____

- formate prin derivare cu prefix: _____
- formate prin derivare cu sufixe diminutive: _____
- formate prin compunere: _____
- formate prin conversiune: _____

2. Scrie câte litere și câte sunete au cuvintele:

jacheta _____ eram _____
cenușie _____ franci _____ oficiale _____

3. Desparte în silabe structurile următoare, încercuind diftongii și subliniind vocalele în hiat.

aiurită _____ Adu-mi jacheta _____
le-am cumpărat _____ înăuntru _____

4. Completează tabelul următor cu sinonimele și antonimele cuvintelor.

Cuvântul	Sinonim	Antonim
trânțește		
limpede		
nervos		
grațios		
ghinion		

5. Transformă vorbirea directă, din replicile marcate în text, în vorbire indirectă:

6. Explică semnele de punctuație din replica:

„— Tac! Strigă crunt d. Lefter...”

7. Rezumă, în 4 – 5 rânduri, textul citat.

8. Precizează care este starea de spirit a personajului Lefter Popescu de la începutul textului, încercând să extragi și o trăsătură a acestuia.

9. Identifică în dialogul dintre Lefter Popescu și soția sa trei trăsături de caracter ale acestuia.

Precizează alte două trăsături ale personajului care reies din dialogul cu angajatul de la loterie.

Realizează, în 10-15 rânduri, o compunere în care să caracterizezi personajul Lefter Popescu.

În elaborarea compunerii, vei urmări:

- să prezinți patru trăsături ale personajului;
- să ilustrezi trăsăturile prin exemple adecvate selectate din fragmentul citat;
- să ai în vedere structura unei astfel de compuneri;
- să te încadrezi în limitele de spațiu indicate.